

OBSODBA IN POZIV VARNOSTNEGA SVETA

ZGODOVINSKEGA RAZVOJA NI MOGOČE ZAUSTAVITI

Zatiranje črncev obsoja sam britanski ministrski predsednik Macmillan - Kolonialno gospostvo in evropske narodne manjšine

Varnostni svet Združenih narodov je prejšnji petek pozval vlado Južnoafriške zveze, naj »zaradi koristi svetovnega miru opusti politiko plemenskega razločevanja« in naj ukrene, kar je potrebno, da »se na osnovi enakopravnosti doseže sporazum med tamkajšnjimi plemeni«. Poziv so odobrile vse države - članice Varnostnega sveta razen Francije in Anglije, ki sta se glasovanja vzdržali.

S tem je najpomembnejša mednarodna politična organizacija odločno obsodila ne samo krvave dogodke, pri katerih je po krivdi južnoafriške vlade v zadnjem času zgubilo življenje na stotine temnopoltih prebivalcev, marveč ožigosala tudi vse tiste nečloveške ukrepe, s katerimi skušajo potomci nekdanjih nizozemskih in angleških kolonistov ohraniti neomejeno politično in gospodarsko oblast nad približno štirikrat večjim številom temnopoltega domačega prebivalstva.

POSLEDNJI TRDNJAVI BELCEV

Kdor hoče pravilno razumeti ozadje današnjih hudih neredov v Južni Afriki, mora nujno upoštevati zgodovinsko važne dogodke, ki so v zadnjih 15 letih že docela spremenili politični in deloma socialni ustroj ogromne črne celine. Medtem ko so ob koncu druge svetovne vojne obstajale v Afriki le tri neodvisne države — Južnoafriška zveza, Egipt in Liberija — je v malo več ko enem desetletju kar osem novih držav doseglo neodvisnost. Kolonialnega gospostva so se najprej osvobodile arabske države in zatem se je gibanje za državno neodvisnost z naravnost neverjetno naglico razširilo na vso ostalo celino in ne more biti dvoma, da ni daleč dan, ko bodo vsi afriški narodi povsem neodvisni ter imeli važen vpliv na svetovna dogajanja.

Samostojne so že postale naslednje države: Sudan, Maroko, Libija, Tunizija, Ghana in Gvineja. Tem državam se bodo letos pridružile še Kamerun, francoski Togo, Somalijska in britanska Nigerija, prihodnje leto pa Mali, Madagaskar in belgijski Kongo. Od nekdanjega mogočnega britanskega in francoskega kolonialnega imperija v Afriki bosta torej belcem dejansko ostali le dve poslednji trdnjavi: Južnoafriška zveza in Alžirija.

NEZADRŽNO ZGODOVINSKO GIBANJE

V deželah, kjer belci niso kvodekako številni, postaja domače črnsko prebivalstvo politično samostojno brez velikega odpora.

Povsem drugačne so pa razmere v Južnoafriški zvezi in Alžiriji, kjer tvorijo belci večji odstotek prebivalstva in se poleg tega nikakor nočejo sprijazniti z mislijo, da ne bodo mogli s črnici večno ravnati kot z brezpravno rajo, temveč jim bodo morali prej ali slej dovoliti, da na svoji zemlji postanejo njim povsem enakopravni.

Medtem ko je gospostvo belcev v Alžiriji zaradi čedalje odločnejšega oboroženega odpora domačega prebivalstva že znatno omajano, ima evropska manjšina v Južnoafriški zvezi danes še tolikšno moč, da lahko odbija zahteve črncev in z orožjem zatira njih upore. Nemogoče pa je, da bo 2 milijona in pol belcev še dolgo držalo v suženjstvu nad 10 milijonov temnopoltih prebivalcev, se pravi jim večno zanikalo pravice, ki so jih že dobili njihovi rojaki po vsej ogromni celini. Prebujanje narodne in državne zavesti tvori namreč neločljivi del zgodovinskega razvoja, ki ga nobena sila ne more več zadržati.

UZAKONJENO IZKORISČANJE

V strahu pred vedno močnejšim prebujanjem črnškega prebivalstva je južnoafriška vlada izdala zakon o tako imenovani »plemenski ločitvi« (apartheid), kar pomeni, da morajo temnopolti državljani bivati na posebnih ozemljih popolnoma ločeni od belcev. Ti kraji tvorijo pa samo 9,6 odstotka celotnega državnega ozemlja, čeprav je

v državi domače prebivalstvo v ogromni večini (okrog 80 odstotkov). Ker na teh ozemljih ni sredstev za življenje, mora temnopolto prebivalstvo nujno iti na delo v mesta ali na polja, kjer neovirano gospodujejo belci. Toda da bi kolonisti bolje obvladovali črnce, so izdali predpis, po katerem mora vsak črnc, če se hoče premikati izven določenega ozemlja, imeti posebno prepustnico.

Kogar policija dobi brez prepustnice, ga sme kaznovati s 6 meseci zapora ali mu tudi naprtiti kako telesno kazen. Zakon o prepustnicah je poleg tega silno zamotan; saj je treba imeti za potovanje v avtobusih eno dovoljenje, za kroženje po določenih delih mesta drugo itd. Dogaja se zato, da večina črncev, ki je nepismena, sploh ne ve, katero dovoljenje mora imeti ob določeni potrebi pri sebi in je tako rekoč prepuščena na milost in nemilost policiji.

Računajo, da se letno pregreši zoper zakon o prepustnicah okrog en milijon oseb ali približno 10 odstotkov vsega črnškega prebivalstva. Najbolj sramotno pa je, da imajo od tega belci velike gnotne koristi. Črnca, katerega zasačijo brez dovoljenja, namreč povabijo, da namesto v zapor gre 6 mesecev brezplačno delat na polje, tako da imajo veleposestniki s pomočjo ene naj-sramotnejših oblik socialnega zatiranja mnogo delovne sile pravzaprav zastonj na razpolago.

»Plemenska ločitev - huda napaka«

Glede na tako nečloveške razmere, ki vladajo v Južni Afriki, ni nič čudnega, če se črnsko prebivalstvo čedalje odločneje upira dosedanjam gospodarjem, kateri bodisi iz strahu ali iz zavesti krivde niso več sposobni drugače zavračati zahtev temnopoltih, kot s pomočjo pušk, oklopnih vozil in celo reakcijskih letal.

Toda pokol, katerega so 21. marca izvršile južnoafriške oborožene edinice nad neoboroženimi domačini, je imel za posledico, da je postal na tamkajšnji položaj pozoren ves omikani svet ter pobornike politike plemenskega sovraštva odločno obsodil, tako da so ostali moralno osamljeni.

Nadvse značilno je tudi, da južnoafriški vladi nasprotuje celo angleški ministrski predsednik Macmillan, ki je izjavil, da je zakon o plemenski ločitvi »huda napaka«. To politiko obsojajo seveda tudi zastopniki krščanskih cerkva v Južnoafriški zve-

zi, tako katoličani, ki pa jih le 120 tišč in ne morejo zato imeti velikega vpliva na politično življenje. Odločen nasprotnik je zlasti anglikanski nadškof v Johannesburgu Ambrose Reeves, kateri iz protesta proti vladi namerava zapustiti deželo in se vrniti v Anglijo.

Zdi se, da so se voditelji belcev pričeli v zadnjih dneh zavedati, kako nobena država na svetu ne podpira več njihove politike, kar jih hudo vznemirja. Njihov najvplivnejši list je namreč po pozivu Varnostnega sveta napisal: »Zdaj lahko jasno ugotovimo, da so sovražniki Južne Afrike dosegli vsaj enega izmed svojih ciljev; osamili so nas. Celo naši najboljši prijatelji (iz Anglije in Avstralije) so nam obrnili hrbet«. In osamljenost je najhujša kazen, ki jih je za sedaj lahko zadela.

RADIO TRST A

Nedelja, 10. aprila, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... kronika sedmih dni v Trstu; 15.40 Vokalni oktet »Planika«; 16.00 Respighi: Brazilski vtisi; 17.00 Mihael Kohlhaas: Po povesti Heinricha von Kleista za radio priredil Janko Golias. Igrajo člani RO; 18.00 Slavniki pianisti; 21.00 Pesniki in njih stvaritve: »Sv. Janez od Križa« (Vinko Beličič); 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Josip Stolcer-Slavenski: Lirični kvartet, op. 11.

Ponedeljek, 11. aprila, ob: 18.00 Oddaja za najmlajše: »Zlata vrtinca«, mladinska zgodba (Franjo Kumer). Igrajo člani RO, nato Jugoslovanska folklorna glasba; 19.00 Sola in vzgoja — Svetko Skok: »Važnost znanja jezikov v preteklosti in v sedanosti«; 20.00 Sportna tribuna; 20.30 Donizetti: »Polkova hči«, opera v dveh dej. Orkester in zbor RAI-TV iz Milana vodi Mario Rossi. Približno ob 21.40: Mala literarna oddaja; 23.00 Kvartet Dave Brubeck.

Torek, 12. aprila, ob: 18.00 Radijska univerza — Janko Košir: Osnove sodobnega kmetijstva — »Seme in plemenitev rastlin«; 18.45 Vokalni kvintet »Niko Stritof«; 19.00 Postno predavanje — msgr. Rudolf Klinec: »Jaz sem z vami vse dni do konca sveta«; 21.00 Ilustrirano predavanje — Mirko Javornik: Tuje jadro na obzorju — Ana Bonny, piratska nevesta; 22.00 Umetnost in življenje — Edvard Traven: »Oberammergau v predsezoni«;

Sreda, 13. aprila, ob: 13.30 Iz glasbenih festivalov; 18.00 Bližnja in daljna smučišča — Rafko Dolhar: »Pomladne sape«; 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starc); 21.00 »Kri na snegu«, igra v treh dej. (Gastone Tanci - Franc Jeza). Igrajo člani RO.

Četrtek, 14. aprila, ob: 18.00 Radijska univerza — Franc Orožen: Zivljenje Babiloncev in Asircev — Osmi Sargonov vojni pohod; 18.25 Črnske duhovne pesmi; 19.00 Sirimo obzorja — Saša Rudolf: Odkrili smo vrvine — Lavoisierjeva tehtnica; 21.00 Obletnica tedna — Josip Nabergoj: »Spomin na potres v Ljubljani pred 65 leti«. Približno ob 22.00 uri: Iz sodobne književnosti — Martin Jevnikar: »Prva knjiga izbranih del Franca Sal. Finžgarja«.

Petek, 15. aprila, ob: 17.35 Koncert harfistke Pavle-Petrič-Uršičeve — Ciglič: Adagio amoroso; Ramovš: Adagio non troppo; Srebotnjak: Trije preludiji; Petrič: Preludij in scherzino; 18.00 Radijska univerza — Miran Pavlin: Kemija razkriva zlorabe živila — »Nepošteni posli z začimbami in dišavami«; 18.10 Mozart: Requiem v d-molu K. 626 za soliste, zbor in orkester; 19.10 Postno predavanje — Stanko Janežič: »Veliki petek naše duhovne Matere«; 20.30 Ivan Mrak: »Proces«, velikonočni misterij v treh delih, igrajo člani RO; 21.45 Bach: Pasijon po sv. Mateju, I. del — Solisti in zbor Dreikönigskirche iz Frankfurta ter orkester Collegium Musicum vodi Kurt Thomas.

Sobota, 16. aprila, ob: 11.30 Motiv pasijona v slovenskem srednjeveškem slikarstvu; 14.45 Bach: Pasijon po sv. Mateju, II. del; 18.00 Pisani balončki — radijski tednik za najmlajše; 19.00 Sestanek s poslušalkami; 21.00 »Starček Abi«, velikonočna legenda (Elena Bono - Mirko Javornik). Igrajo člani RO; 21.50 Cherubini: Requiem v c-molu.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 10. aprila, nedelja: Oljna nedelja, Marko
- 11. aprila, ponedeljek: Filip, Leon
- 12. aprila, torek: Lazar, Savica
- 13. aprila, sreda: Ida
- 14. aprila, četrtek: Veliki četrtek, Valerija
- 15. aprila, petek: Veliki petek, Helena
- 16. aprila, sobota: Velika sobota, Beža

NOVI GLAVNI UREDNIK

Te dni je odstopil ravnatelj vatikanskega dnevnika Osservatore Romano grof Dalla Torre in na njegovo mesto je papež imenoval demokristjanskega poslanca in dosedanjega ravnatelja lista L'Avvenire d'Italia iz Bologne Raimonda Manzinija.

Grof Dalla Torre pod pokojnim Pijem XII. ni užival več takega vpliva kot pod Pijem XI. in Benediktom XV. Njegov naslednik Manzini je osebni znanec in bivši tajnik Janeza XXIII. in bo zato boljši glasnik nazorov vrhovnega poveljarja Cerkev.

Zgodovinskega razvoja ni mogoče zaustaviti

(Nadaljevanje s 1. strani)

Koristen nauk za naše kraje

Marsikomu se bo na prvi pogled zdelo morda smešno, da hočemo iz razmer v Afriki dobiti kak koristen nauk tudi za nas, ko vendar živimo v kulturni in krščanski Evropi. Prav resno pa postane, če se spomnimo, kako se je še pred 20 leti skoraj vsa Evropa tresla pred Hitlerjem in Mussolinijem, ki sta bila prav tako besna nacionalista, kot današnji državniki v Južnoafriški zvezi, čeprav sta pripadala narodoma, katera sta že zdavnaj sprejela krščanski nauk o enakopravnosti vseh ljudi ne glede na pleme, jezik narodnost, socialni položaj itd.

Na ta človeka opozarjamo tudi zato, ker sta prizadela našemu narodu na Primorskem in Koroškem toliko moralno, politično in gospodarsko škodo, da je ni več mogoče poravnati niti ne pozabiti. Nanju se nadalje spominjamo zato, ker njuni nauki kot imamo priliko videti prav v naših krajih, niso šli povsem v pozabo, temveč še

vedno prevevajo miselnost tudi marsikoga tistih, ki danes odločajo o naši usodi, obenem pa dogodke v Afriki obsojajo.

Zamejski Slovenci smo namreč manjšina, ki se mora dan za dnem boriti za obstanek na rodni zemlji, ki mora krčevito braniti pravico do uporabe lastnega jezika, pravico do lastnega doma in lastne zemlje. Kadar pa vse to zahtevamo, nas predstavniki vladajočih narodov imenujejo prevratnike in malo manjka, da nas ne proglase za izdajalce države. V tem, da nam predstavniki gospodujočih narodov branijo, da bi na lastni zemlji postali dejansko enakopravni tujim priseljencem, so po našem tukajšnje razmere podobne tistim v Južni Afriki.

Toda zahteva po enakopravnosti ni danes utemeljena samo v naravnem in božjem pravu, temveč jo, kot potrjuje poziv Varnostnega sveta Južnoafriški zvezi, že priznava ves svet, kar nam je najbolj čvrsto poročstvo, da bo naša sveta stvar prej ali slej prav gotovo zmagala.

Drago Legiša

Nikita Hruščev se je vrnil domov

Protiv kanclerju Adenauerju

Po 12-dnevem bivanju v Franciji se je Nikita Hruščev vrnil z ženo in otroki v Moskvo. Pred odhodom so zastopniki obeh držav podpisali nekaj pogodb, ki se na zunanaj ne zde zelo važne: dogovore o kulturni izmenjavi, o znanstvenem sodelovanju in o povečanih trgovinskih odnosih med dvema deželama. Ker se Hruščevu ni posrečilo doseči nekaj politično pomembnejšega, menijo razni opazovalci, da se je vrnil domov praznih rok.

Zdi se pa, da tako mišljenje ni upravičeno. Za mnoge ljudi že zaradi tega ne, ker se je Hruščev poslavljaj od Pariza žareč od veselja, kar mora imeti svoje vzroke. Kaj sta Hruščev in De Gaulle zadnje dneve v samotni gradu Rombouillet na štiri oči govorila, javnost ne ve, kajti to je uradna tajnost. Razen tega je nadvse značilno, da je Hruščev imel ves čas obiska številne govore, medtem ko je general De Gaulle skoro stalno molčal.

Kdo je imel največ koristi

Toda vsak politično zrel človek mora kljub temu ugotoviti, da je od obiska sovjetskega državnika imel De Gaulle izredne koristi. Njegov ugled doma in v inozemstvu je silno zrastle. Hruščev je ravnal z njim kot s predstavnikom enakopravne velesile in mu gotovo obljubil pomoč, da ga bodo kot takega priznali zlasti na atomskem področju tudi Amerikanci in Angleži, česar doslej niso storili.

Obenem si je De Gaulle dovolil razstreliti v Sahari drugo francosko jedrsko bombo ravno med bivanjem ruskega gosta v Parizu, čeprav je vedel, da Hruščev razstrelitvi nasprotuje. S tem je De Gaulle hotel dokazati, da je popolnoma neodvisen ter da se v nekaterih za svoj narod važnih stvareh prav nič ne more ozirati na nasprotujoče mišljenje tujih velesil. Isto samostojnost kot na atomskem področju je De Gaulle izpričal tudi v vprašanju Alžirije. Hruščev si ni upal javno ugovarjati generalovi alžirski politiki.

Iz tega pa ne sledi, da ni Hruščev ničesar dosegel za svojo državo. Nekdanje pogodbe o prijateljstvu med Francijo in Rusijo sicer ni mogel obnoviti, kakor bi najraje storil, saj je sam vedel, da je to danes neizvedljivo, ker je Francija medtem temeljito spremenila svojo zunanjo politiko. Sprijaznila se je z Nemčijo in na tesnem zavezništvu z Adenauerjem gradi svojo politiko v Evropi.

S številnimi govori, ki jih je imel, je pa Hruščevu uspelo izzvati v francoskem ljudstvu težak dvom, ali je ta politika pravilna. Razlagal je, kako so Nemci v zadnjih svetovnih vojnah napadli Francijo, da bi jo uničili, medtem ko so se Rusi v najtežjih dneh borili kot zavezniki vedno na strani Francozov. Nemci so po naravi napadali ni militaristi, katerim ni mogoče zaupati. Tako je Hruščev govoril pred spomeniki padlih in ogromna večina ljudstva mu je v srcu pritrjevala. Preveč ljudi je namreč v Franciji, katerim so Nemci ubili sinove, brate in očete.

Priprava za vrhunski sestanek

Hruščev se je Adenauerju res temeljito maščeval za vse njegove protisovjetske govore in izjave. Obenem je obnovil v francoskih množicah stara čustva naklonjenosti do Rusov. Francozom je dal razumeti, da se jim ni treba bati osamljenosti, zakaj če bi jih zapadnjaki zapostavljali ali Nemci prevarili, se lahko zmerom naslonijo še na Ruse, ki Francozov niso nikdar v stiski zapustili.

Sirokopotezno ravnanje Hruščeva je moralo ugodno vplivati tudi na De Gaulle, kar bo koristilo Hruščevu na vrhunskem sestanku, ki se prične v Parizu 16. maja. De Gaulle se bo bržkone potrudil umočevati, kolikor je le mogoče, tudi želje in predloge Rusov.

Hudo nasprotovanje v Avstriji

Brž ko se je v sosedni Avstriji raznesla vest, da je Gronchi pooblastil Fernanda Tambroni, naj sestavi novo vlado, se je v javnosti vzbudilo znatno negotovanje. Na zborovanju znane organizacije Berg Isel je 3. aprila njen predsednik dr. Edvard Widmoser nedaleč od Brennerja zahteval od dunajske vlade, naj brez odloga pretrže vsa diplomatska pogajanja z Rimom ter predloži južnotirolsko vprašanje Združenim narodom.

To naj vlada stori zavoljo tega, ker nima prav nobenega smisla zgubljeni čas v razgovorih z vlado, kateri predseduje Tambroni. Ta je namreč l. 1957, ko je bil notranji minister, ob otvoritvi velesajma v Bocnu spričo državnega poglavarja Gronchija in zastopnikov nemške manjšine izjavil, da **južnotirolskega vprašanja sploh ni**. Dr. Widmoser je označil ta govor za drzno izzivanje, ki ga ni mogoče pozabiti.

Izpodrivanje manjšin

Na Tambroni je Widmoser uperil tudi očitek, da je pri isti priliki l. 1957 zagovarjal potujčevanje manjšinske zemlje v Italiji, sklicujoč se pri tem kar na predpise ustave. Po njih, je rekel Tambroni v Bocnu, je vsakemu državljanu zajamčena »pravica, da si izbere svoje stalno bivališče, kjer misli, da mu koristi, in te pravice ni mogoče omejiti v nobenem delu državnega ozemlja.«

Umetno in načrtno priseljevanje tujcev, za katero se trošijo milijarde, da bi se čimprej preplavila in poitalijančila rodna zemlja narodnih manjšin v republiki, je torej, po mnenju katoliškega državnika Tambroni, povsem moralna in zakonita stvar, pro-

Šole naraščajo

Vprašanje celokupnega šolstva v Italiji postaja vedno bolj pereče. Na posebnem sestanku v Milanu, ki so se ga pred kratkim udeležili številni šolski strokovnjaki, so ugotovili, da je treba nujni ukrepi, ne samo zaradi pedagoških in učnih problemov, ampak tudi zaradi neprestanega številčnega naraščanja. V zadnjih dvajsetih letih se je namreč število učencev, dijakov in profesorjev kar potrojilo. Od leta 1937 do lani se je število dijakov na srednjih šolah zvišalo od 818.000 na 2.069.000. Število profesorjev pa od 34 tisoč na sto tisoč.

Na sestanku so tudi predlagali, naj bi se naslov doktorja podelil samo tistim, ki opravijo po dokončanih vseučiliških študijah dosedanje izpite in se potem posvetijo znanstvenemu delu.

Večina strokovnjakov se je izrazila tudi proti dosednji smeri prestroge ločitve med humanistično izobrazbo in golo specializacijo. Humanistični študij naj bi zajel v svoje obzorje tudi poznanje modernih tehničnih pridobitev, prav tako pa naj tudi specializiran tehnični znanstvenik pozna nova zgodovinska in splošno kulturna dogajanja.

S temi točkami pa še določ ni izčrpano vse vprašanje, o katerem se toliko govori, a premalo stori.

ti kateri se tlačeni domačini nimajo pravice pritoževati.

V tem naziranju je seve Tambroni po vsem svetu razen v svoji državi osamljen. Nacionalistična strast je res nekaka bolezen, ki se je Italijani nikakor ne morejo osvoboditi. Pametni in socialno napredni možje, kot so Fanfani, Segni in Tambroni, postanejo, brž ko imajo opravka z nemškimi, slovenskimi in francoskimi narodnimi manjšinami, kar naenkrat kratkovidni in krivični ter se v bistvu ne razlikujejo od Mussolinija, ker zgube takoj smisel za demokracijo in moralo.

De Gaulle v Londonu

Takoj po odhodu Nikite Hruščeva z uradnega obiska v Franciji se je predsednik republike De Gaulle odpravil v Veliko Britanijo, kjer se nahaja že tretji dan. V Londonu so ga sprejeli s častmi, kakor gre do državnim poglavarjem, prestolnica je bila ponoči vsa v umetnih ognjih.

V razgovorih z ministrskim predsednikom Macmillanom sta obravnavala brez dvoma bližajoči se sestanek na najvišji ravni v Parizu, najbolj je pa Angleže gotovo zanimalo, kaj je hotel in dosegel Hruščev od De Gaulle na zadnjem obisku.

Dan molitve

Čeprav ves svet obsoja nasilstva, ki so se zadnji čas zgodila v Južnoafriški zvezi, se njena vlada še zmerom ne more spametovati. Namesto da bi upoštevala obsodbo, izrečeno od Varnostnega sveta, je razpustila vse obstoječe politične stranke temnopoltih državljanov in dala streljati iznova na delavce-črnce. Ranjenih je bilo zadnje dni stotina ljudi in samo v mestu Turbanu najmanj 300 zaprtih.

Za prihodnjo nedeljo je več kakor 1300 protestantov proglasilo po vsej deželi dan molitve in pokore, da bi »prosili Boga odpuščanje« za težke dogodke, ki so se pripetili v preteklih dneh.

Jugoslovansko ladjedništvo

V ponedeljek so v Pulju spustili v morje tovorno ladjo Zrenjanin z nosilnostjo 12.690 ton. Dolga je nad 149 in široka okoli 18 m ter spada med trojico enakih parnikov, ki jih gradi ladjedelnica v Piranu. Tako si Slovenija počasi, a vztrajno ustvarja in razvija lastno trgovinsko mornarico.

Vse tesnejše sodelovanje z Italijo

Italijansko podjetje Tagliaferro iz Milana si je zagotovilo v Jugoslaviji dobavo dveh velikih električnih peči za družbo Dalmacija, ki staneta okoli 800 milijonov lir in bosta proizvajali kalcijev karbit in silicijsko železo. Milanska družba je zmagala v ostri tekmi s slovitimi nemškimi in norveškimi podjetji, kar je zanjo velik uspeh. Obe napravi bo Italija dobavila jugoslovanski industriji približno v 10 oz. 14 mesecih.

Da postaja sodelovanje med sosednima deželama čedalje plodnejše, iz srca pozdravljamo. Želimo samo, da bi od tega imela vsaj s časom vidne koristi tudi naša narodna manjšina.

Važen gost v Jugoslaviji

Predsednik republike Indonezije dr. Sukarno, ki se nahaja na dvomesečnem političnem potovanju po Aziji, Afriki, Evropi in Južni Ameriki, se je za nekaj dni ustavil tudi v Jugoslaviji, kjer je gost maršala Tita. Sukarnova soproga je prišla na Brione že nekaj dni prej k Titovi ženi Jovanki. Od tod je Sukarno s spremstvom nadaljeval pot v Postojno, si ogledal ondotno slovito jamo, zatem je obiskal Ljubljano, kjer ga je prebivalstvo navdušeno pozdravljalo, in naposled dospel na prekrasni Bled.

Politični razgovori, ki so se začeli na Brionih, so se tu nadaljevali. Predstavniki obeh držav so razmotrivali mednarodni položaj in ugotovili, da imajo na nova vprašanja iste poglede. Odnosi med Jugoslavijo in Indonezijo so pristrčni in se tudi na gospodarskem področju čedalje tesneje razvijajo. To je za Jugoslavijo važno, ker šteje Indonezija okoli 80 milijonov duš in je izredno bogata dežela z veliko bodočnostjo.

Sukarno je izjavil, da se počuti med Jugoslovani tako prijetno kot »med pravimi prijatelji.«

Tambronijeva vlada

Fernando Tambroni je sestavil vlado, ki pa ni še dobila večine v parlamentu. Ko to pišemo ni še jasno, ali se bo Tambroniju posrečilo ostati na oblasti. Demokristjani, iz katerih edinih sestoji vlada, nimajo namreč večine v zbornici, druge stranke so pa Tambroniju nasprotne, samo novofašisti ali misovci in nekateri monarhisti so voljni Tambroniju pomagati in glasovati zanj.

Temu se pa odločno upirajo levičarski krogi v sami Kršč. demokraciji, ki se jim zdi sramotno, da bi katoliška vlada bila odvisna od — fašistov. Zato ni izključeno, da bo Tambroni odstopil, še preden začne vladati.

Uboji jug

Italija je država polna nasprotij. Na severu ima pokrajine, ki so napredne kot Nemčija ali Francija, na jugu leže pa silno zanemarjeni kraji. Tako beremo v časopisu o hribovski vasi Villa Agricola blizu mesta Caserte, ki šteje 1300 prebivalcev, samih revnih pastirjev, ki morajo po vodi v 4 kilometre oddaljeni potok. Do najbližje vasi je 7 kilometrov. Od najstarejših časov ne uporabljajo denarja, marveč vlada v gospodarskem življenju zamenjava.

Brivec ostriže vaščana za eno kilo kofurze, v baru stane čašica kave eno ali dve jajci. Skofje iz Caserte, nekdanji gospodarji teh krajev, so zaradi revščine ljudstva že pred 200 leti brisali vse davke, a za naselje tudi niso ničesar storili. Sele pod fašizmom so jim obljubili pot čez hribe in klanec.

Predlanskim se je v Villi Agricoli zglasil uradnik s prefekturo, govoreč o potrebi šole, pokopališča in vodnjaka, a ko je omenil davke, je bil ogenj v strehi. Iznjali so ga iz vasi. Napredovali so le toliko, da imajo župana in policaja, ki je obenem občinski tajnik, grobar, babica in poštar. Na mesec prejema 18 tisoč lir plače. Ko jim pokaže, kakšen je bankovec za 10 tisočakov, gledajo nanj Agricolani kot na bogataša.

Tržaškega

Nabrežina:

RESOLUCIJA PREDSEDNIŠTVU VLADE

Prejšnji petek se je na županstvu v Nabrežini zaključilo redno zasedanje občinskega sveta. Svetovalci so najprej sklenili izplačati jesarjem v Vižovljah 240 tisoč lir odškodnine za 1.200 kv. m zemljišča, na katerem bo Ustanova za gradnjo ljudskih hiš sezidala šeststanovanjsko hišo. Zatem je bila imenovana nova gradbena komisija, v kateri so poleg župana, občinskega zdravnika in načelnika tehničnega urada še naslednji: arhitekt Meng, Mario Tinta iz Devina in Alojz Jenko ter Lino Vižintin iz Nabrežine. Odobren je bil nadalje pravilnik o občinski imovini.

Odbor je na koncu predložil svetu v razpravo in odobritev resolucijo, naslovljeno predsedništvu vlade. Resolucija zahteva, naj nova vlada pri sestavi svojega programa upošteva naslednja vprašanja: ustanovitev samoupravne dežele Furlanije-Julijske krajine; razpis volitev v občinske in pokrajinske svete ob zapadlosti mandatov; preklic nezakonitega odloka, s katerim je generalni komisar spremenil zakon, ki ureja volitve v tržaški pokrajinski svet, s čimer je bilo oškodovano zlasti slovensko prebivalstvo tržaškega podeželja; izvedbo člena 6 republiške ustave, izdanega v korist narodnih manjšin, ter izvedbo vseh določil, ki jih vsebuje londonski sporazum v prid tržaškim Slovincem.

Resolucija nadalje zahteva, naj oblastva Slovincem omogočijo, da postanejo dejansko enakopravni Italijanom na vseh področjih javnega življenja, naj se končno uzakonijo slovenske šole, uredi položaj šolnikov ter ustanovi slovenska kmetijska šola.

Devin:

NOVI DEKAN

Po smrti šempolajskega župnika Vinka Štante, ki je obenem opravljal posle dekanata, je bila devinska dekanija, katera obsega področje 5 župnij, brez svojega predstojnika. Na to mesto pa je goriški nadškof pred dnevi imenoval devinskega župnika g. Ivana Kretiča. Novemu dekanu, ki te dni obhaja tudi 25-letnico mašništva, k imenovanju iskreno čestitamo in želimo, naj Bog blagoslovi njegovo delo.

Štivan:

POVEČANA INDUSTRIJSKA DEJAVNOST

Že zadnjič smo poročali, da se bodo v bližini papirnice najbrž v kratkem pričela nova gradbena dela, s katerimi se bo v naši vasi znatno povečala industrijska dejavnost. Iz zanesljivega vira pa nam je ta vest bila pred dnevi potrjena in se zdi, da se bodo dela začela okrog velike noči.

Zraven sedanje tovarne bodo zgradili več velikih poslopij in tako današnjo proizvodnjo papirja povečali ter dopolnili.

Glede novega pristanišča pa se baje niso še odločili, ker nekateri predlagajo, naj bi raje obnovili most čez Timavo na stari cesti Štivan - Tržič in s tem imeli znatno krajšo pot od tržaškega pristanišča do tovarne.

Dodeljevanje stanovanj beguncem

Te dni so dodelili stanovanja 75 družinam istrskih beguncem v novem naselju, ki ga je pri Štivanu zgradila Ustanova-treh Benečij. Vsi naseljenci so ribiči in zato so jim poleg stanovanja zgradili tudi primerne stavbe za spravljanje mrež in drugih potrebščin.

V tem naselju bo odslej okrog 125 družin, kajti 50 družin biva v njem še iz časa Zavezniške uprave. Ni treba seveda posebej poudarjati, da so te hiše bile sezidane tudi z namenom, da se spremeni narodnostna sestava naših krajev. In ta namen je bil, kot vidimo, tudi že dosežen.

Zavljje:

PODROČJE INDUSTRIJSKEGA PRISTANIŠČA RAZŠIRJENO

Pred dnevi je generalni komisar Palamara izdal odlok, ki določa, da se področje industrijskega pristanišča v Zavljah poveča za nadaljnjih 30 hektarov, tako da bo skupno obsegalo 90 ha. Zemljišče, ki je bilo na novo vključeno v območje industrijskega pristanišča, se povečini nahaja v bližini Oreha.

V žaveljskem industrijskem pristanišču deluje danes 45 industrijskih podjetij, v kratkem pa prične obratovati še nadaljnjih 12.

VOLITVE NA TRŽASKEM VSEUCILISČU

Pred dnevi bi morali visokošolci, vpisani na tržaškem vseučilišču, izvoliti svoje predstavništvo, toda volitve so bile v poslednjem trenutku odložene. Na eni zadnjih sej so zastopniki akademikov, ki so bili lani izvoljeni na levičarski in katoliški listi, soglasno sklenili tako spremeniti volilna pravila, da bi se odslej smela udeležiti volilnega boja le lista, ki jo podpiše najmanj 50 visokošolcev ter ima 18 kandidatov.

To je bil očiten poskus, da bi preprečili nastop na volitvah zlasti Slovenski listi, zaradi katere je, kot znano, v tržaški nacionalistični javnosti lani nastal velik hrup. Zastopniki Slovenske liste so proti omenjenemu sklepu vložili priziv in zato so bile nove volitve za sedaj odložene.

Opčine:

DVE SMRTI

V ponedeljek smo pokopali g. Ivana Silvanija, očeta našega dušnega pastirja msgr. Silvanija. Dočakal je visoko starost, vendar je že precej časa bolehal. Imel je lep pogreb. Našemu monsignoru izrekamo globoko sožalje.

V torek pa smo pokopali znanega in priljubljenega Angela Vremca. Imel je brivnico nasproti Prosvetnega doma ter je bil znan daleč naokrog po svojem vedrem značaju in po svoji duhoviti šegavosti. Zadel ga je kap. Bil je tudi dober narodnjak ter je poskrbel za dobro in slovensko vzgojo svojih dveh hčerk, ki sta že obe preskrbljeni. Eno, ki je letalska »hostess«, je dohitela žalostna novica o očetovi smrti v Madridu. Mnogi bodo pogrešali simpatičnega moža.

Ob lepih nedeljah imamo že spet polno obiskovalcev iz mesta, ki radi pohite v kraško prirodo in se nato ustavijo v naših gostinskih lokalih, od katerih so mnogi že prav moderno urejeni. Žalostno je le, da pri preureditvi navadno izgine dosedanja »dvojezičnost« napisa in ostane le italijanski napis. Vendar še nismo slišali, da bi kaka izletniška skupina zaradi tega zavila mimo kakšnega lokala, ker je na njem slovenski napis. Zanima jih le, kako so postreženi. Premnogim našim ljudem še vse preveč tiči v kosteh občutek manjvrednosti ali strahu iz fašističnega časa, ali pa so se moralno že tako skvarili, da so pripravljani za namišljen večji zaslužek zatajiti svojo narodnost.

Omenimo naj še, da smo počastili v nedeljo popoldne 71 talcev, ki so jih nacisti ustrelili 2. aprila 1944 v naši vasi.

Beneška

IZ TIPANE

Naše prebivalstvo ni prav nič zadovoljno s svojimi občinskimi upravitelji. Premalo se brigajo za njegove potrebe in javna dela.

Najbolj nezadovoljni so prebivalci Prosnida, ki svojim številnim zastopnikom v občinskem svetu zlasti zamerijo, kako morejo dovoliti, da je vaško pokopališče popolnoma zapuščeno, kar je prava sramota. Da je treba skrbeti tudi za lepoto pokopališča, jih je morala spomniti šele tujka - vaška učiteljica - ki je poskrbela, da so otroci postavili na grobove vsaj lesene križe.

V Viskorši dobro uspeva združni hlev, le škoda, da niso zanj izbrali primernejšega prostora. Tudi v Buonah mislijo zgraditi združni hlev, kjer bo prostora za 100 ali 150 glav goveje živine. Upamo, da se bo ta zamisel tudi uresničila.

DOLINA DOGNA IN REZIJA

Na severu naše Rezije se obdana od visokih gora razprostira dolina Dogna. Nekoč so tudi v njej bivali Slovenci, a v srednjem veku so se vanjo naselili furlanski pastirji in drvarji in danes tu ni več Slovencev, čeprav še sedaj mnoga imena hribov in krajev spominjajo na stare prebivalce. Toda tudi Furlani zadnja leta vedno bolj zapuščajo svojo domačijo. V vasi Gran Colle ni več nobenega človeka. Prazne hiše in hlevi propadajo in kmalu bo vse skupaj le kup razvalin. V vasi Pleziche je samo še sedem ljudi, a v kratkem tudi tam ne bo več nobenega človeka.

V Chiontu je sicer nekaj več prebivalcev, toda tudi že za pol manj kot pred vojno. Pred nekaj leti so zgradili v tej vasi novo šolo, a v njej je le 11 otrok. Navedli bi lahko še več primerov in vsi bi nam glasno govorili, kako pošastno ta dolina iz dneva v dan umira. Če pojde tako naprej, ni daleč dan, ko ne bo v dolini Dogne več nobenega človeka in se bo ta vrnila v stanje, v katerem je bila pred tisoč in tri sto leti, ko ni bila še naseljena.

Rezijanska dolina ima približno vedno enako število ljudi. Ravenca, ki je sedež občinske uprave, se je v zadnjih letih zelo olepšala in postala gosposka. Ima lepe hiše, gostilne in trgovine, z lepo električno razsvetljavo tudi po cestah. Zanimarjeni

RODITELJSKI SESTANEK

V nedeljo je bil v prostorih slovenske nižje gimnazije roditeljski sestanek, ki se ga je udeležilo lepo število staršev. Sestanek je vodil ravnatelj dr. Nemeč, ki je v uvodnem govoru naprosil starše, naj vplivajo na dijake, da se v dveh zadnjih mesecih šole še pridneje učijo, da bo uspeh čimboljši, kar bo tudi v čast naše šole. Saj je ugotovljeno, da je učni uspeh na naših srednjih šolah sorazmerno vedno boljši kot na drugih. Iz slovenskih šol je izšla doslej že lepa vrsta dijakov, ki so zatem dokončali študije na vseučiliščih v Italiji in Jugoslaviji.

Zatem je prof. Premrl govoril o potrebi, da se tudi na slovenski nižji gimnaziji v Gorici zopet uvede pouk enega tujega jezika. Pred nekaj leti je ministrstvo to prepove-

Slovenija

pa so žal, kakor smo že poročali, bolj oddaljeni kraji, zlasti Osojane, Stolbica, Korita, Liščanci in druge vasi. Pa tudi Rezija bi bila že prazna, če bi morali ljudje živeti le od dela in dohodkov doma. Rezijani pa si znajo služiti kruha tudi v tujih krajih in od vseh naših izseljencev so najbolj prebrisani in pametni. A svoje doline nikdar ne pozabijo in vedno se vračajo radi na daljše ali krajše obiske na svoje domove. Skrbijo tudi za svoje hiše, jih olepšujejo in popravljajo, kolikor zmorejo. Če je le mogoče, si iščejo kruha ne preveč daleč od doma, zlasti na Trbiškem, v bližnji Avstriji in v beneški pokrajini. Žilav in šegav Režijan se povsod uveljavi in ker ljubi svojo rodno grudo, misli vedno tudi nanjo, čeprav si služi vsakdanjega kruha zase in svojce v tujini.

IZ SOVODNJE

V kratkem bodo zgradili še drugi del ceste, ki bo vezala Jeronišče, Duš-Jelina. Prebivalstvo teh krajev se dela zelo veseli, ker ne bo nosilo več pridelkov in potrebščin na svojih hrbitih, marveč jih bo vozilo po cestah, kot se spodobi.

Prav tako bodo popravili cesto, ki pelje iz Sovodnje na Čepletišče in Palavo. Dolgo pomladansko deževje in prej sneg sta jo tako razrila, da ni skoraj več mogoče voziti po njej.

Le srečnemu naključju se mora uslužbenec naše občine 25-letni Jožef Petricig zahvaliti, da se je izognil hudi nesreči, ko se je prejšnji teden vozil z ženo in dvema prijateljema iz Sovodnje na Čepletišče v lastnem avtomobilu. Zaradi megle je avto na nekem ovinku zavozil s ceste in zdrknil po strmem bregu. Ko je prevozil 70 m, se je avto zaletel v debelo drevo in se ustavil. Če ne bi zadeli ob drevo, bi že po nekaj metrih nadaljnje vožnje zdrveli v 200 metrov globok prepad, kjer bi se skoro gotovo vsi štirje ubili.

Potniki so se, hvala Bogu, izognili smrtni nevarnosti z lahкими poškodbami, popolnoma uničen pa je avtomobil.

IZ GRMEKA

Naši občini je ministrstvo za delo nakazalo 1.400.000 lir za popravo ceste v Lombaju in Rukinu, ki jo bo izvedlo v ta namen že otvoreno delovišče.

dalo, češ da so naši dijaki že tako obremenjeni s preveč urami pouka. Prepoved je slovenske dijakove, ki se že po naravi lahko nauče vsakega jezika, hudo oškodovala. Zato je prav, da postane slovenska šola tudi v tem pogledu enakopravna z italijansko.

Zato so starši soglasno odobrili zahtevo, da se na nižji gimnaziji obnovi pouk tujega jezika.

Po razpravi o splošnih zadevah so se starši in profesorji pogovorili o učnem uspehu posameznih dijakov.

»KASTELKA« V GORICI

V nedeljo je Slovensko gledališče iz Trsta uprizorilo igro »Kastelko«, ki jo je dramatik Grün zasnoval po znanem delu pisatelja Vladimirja Levstika Gadje Gnezdo. Zaradi izredno zahtevne in naporene glavne vloge, ki jo je odigrala Nada Gabrijelčičeva, je gledališče imelo le eno popoldansko predstavo. Gabrijelčičeva je ustvarila lik slovenske kmečke matere v prvi svetovni vojni, ki umre tik po koncu vojne vihre.

Kdo izmed nas se ne strinja z glavno mislijo igre, češ da je vsako vojskovanje pro-

Ravnateljstvo strokovne šole v Gorici javlja, da bo v nedeljo, 10. aprila, roditeljski sestanek, in sicer ob 10.30 v šolskih prostorih. Vabljeni so starši in vzgojitelji dijakov. Ker je ta sestanek zadnji v tem šolskem letu, ravnateljstvo pričakuje, da bo udeležba številna.

ti naravi in popoln nesmisel? Dosedanja zgodovina, ki je prenasličena krvi, nas uči, kako vsako vojskovanje povzroča, da celi rodovi samo podivjajo.

IZ SOVODENJ

Ministrstvo za javna dela je pred kratkim odredilo, da bo 13 bivših občinskih cest na Goriškem prešlo v upravo pokrajine. Dolžina teh cest znaša nekaj nad 84 km, njihova ureditev pa bo stala 600 milijonov.

Pod pokrajino pridejo tudi cesta Gorica-Sovodnje-Zagraj, pot Rubije-Gabrije in cesta Martinščina-Devetaki.

To se bo izvedlo postopno, tako da je prva cesta na 8. mestu lestvice, druga na 13. in tretja na devetem.

Kakor vidimo, prizadevanje naše občine, da bi cesti Sovodnje-Zagraj in Rubije-Gabrije dobili boljše mesto na lestvici, ni uspešno.

Pred kratkim je bilo v Gorici zborovanje športnih ribičev, na katerem so med drugimi sklenili ustanoviti podružnico FIPS (vsedrjavna zveza športnih ribičev) tudi v Sovodnjah.

V Sovodnjah so pričeli deliti 1,5 kg sladkorja po 170 lir, 250 gr surove ali 200 pražene kave in 1 liter semenskega olja na vsako osebo. Razdeljevanje traja do 30. t. m.

Na občinskem uradu razdeljujejo ob delavnikih med 8. in 12. uro darilne zavoje družinam, katerih svojci so padli v vojni ali se pogrešajo.

Iz Goriške

POLJANE

Slovenski Kras je znan zaradi številnih brezen in prelepih jam, od katerih ljudje najbolj poznajo Postojnsko in Škocijansko jamo ter tisto v Briščikih.

Pred kratkim pa so po naključju odkrili novo jamo tudi pri Poljanah.

Vaški gostilničar je z bratom vrtal tla na Peričevem zemljišču kak kilometer zahodno od Poljan. Ko sta zvrtala pol metra globoko, so se pod njima vdrla tla in se je odprla večja jama. Presenečena sta bila zlasti zato, ker sta ugotovila, da vodijo iz te jame rovi na vse strani. Drugi dan sta si ponovno ogledala brezno in s pomočjo sveč preiskala enega izmed rogov. Prehodila sta kakih 25 m, a nista prišla do konca rova.

V kratkem bodo brezno pregledali poklicni jamarji, da ugotove, kaj tu skriva braško podzemlje.

IZ DOBERDOBA

Zvedeli smo, da so goriški ribiči, včlanjeni v vsedrjavni zvezi za športni ribolov (FIPS), pred kratkim zaprosili pokrajinsko upravo, da jim prizna izključno pravico do ribolova v Doberdobskem jezeru; organizacija na se obvezuje, da bo skrbela za pomnožitev ribjega zaroda.

Doslej je v jezeru lahko vsakdo prosto ribaril, a največjo korist so seveda imeli Doberdobci. Zato sodimo, da bi se omenjeni organizaciji smela priznati izključna pravica do ribolova, le če bi plačala naši občini primerno odškodnino. Brez pristanka doberdobske občine pa bi pokrajinska uprava ne smela izdati zaželenega dovoljenja.

IZ PODGORE

Prejšnji teden je bil po tridnevni pogajanjih med zastopniki delavcev in predstavniki Zveze industrijcev v Gorici dosežen sporazum o izplačanju proizvodne nagrade delavcem in delavkam rajonskega oddelka naše predilnice. Dogovor predvideva povišanje nagrade na 2.665 lir mesečno za strokovne delavce, 2375 za usposobljene, 2250 za navadne delavce in 1750 za težake ter ženske.

Nagrade bodo izplačali v treh obrokih, in sicer pred veliko nočjo, pred velikim šmarnom in pred božičem. Deležni jih ne bodo le tisti, ki so zaposleni manj kot 15 dni na mesec, in bolniki, ki niso delali več kot en mesec.

IZ JAMELJ

V petek predpreteklega tedna se je na zelo nevarnem ovinku pri Jamljah zopet dogodila huda prometna nesreča.

V večernih urah sta se na motornem vozilu vračala iz Gorice proti Trstu 20-letni Paolo Pitacco in Aldo Stuparič iz Sv. Križa. Ker je počila zračnica na prvem kolu, je Pitacco izgubil oblast nad vozilom. Mladeniča sta zletela s ceste v malo dolino.

Pri padcu si je Stuparič prebil lobanjo ter pretresel možgane. Oba so nemudoma odpeljali v tržiško bolnico, kjer je Stuparič zaradi prehudih poškodb naslednji ponedeljek umrl. Pitacco pa bo v nekaj dneh zapustil bolnico.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nove slovenske knjige

V zadnjem času so izšle pri slovenskih založbah naslednje pomembnejše knjige:

Znani, zelo plodoviti pisatelj Anton Ingolič je objavil v zbirki žepnih knjig Skoljka, ki jo izdaja Mladinska knjiga, nov roman z naslovom Črni labirinti (160 strani). Branko Rudolf pa je izdal pri mariborski založbi Obzorja nenavadno pesniško zbirko Zveglja potepuhova (Muzika tega gmajna folk-plajšarjov, komediantov, godcov, mamežov, sejm-skih pevcov, želarov, težakov, študentov, hromakov no sromakov vsake sorte. Po zgledi stare, ali dobre navade potepuške no lajnarske balade): 108 strani s slikami. Cankarjeva založba je izdala pesniško zbirko Pavleta Zidarja (Zdravka Slamnika) Kaplje ognjene (55 str.). Pri Mladinski knjigi je izšel ponatis priljubljene povesti Josipa Vandota Kekec nad samotnim brezdom (158 strani s slikami). Mladinska knjiga je izdala povest Ernesta Adamiča Otok galobov (132 str. s slikami). Ista založba je objavila povest Frana Milčinskega Skavt Peter (88 str. s slikami). Mohorjeva družba v Celju pa je izdala prvo knjigo Izbranih del Franca Saleškega Finžgarja (427 strani). Uredil jo je in ji opombe napisal France Koblar. Knjiga je izšla v 6.000 izvodih.

Med drugimi zanimivejšimi izvirnimi knjigami naj omenimo Stene in grebene Borisa Režka, ki prikazuje razvoj planinstva v Savinjskih Alpah od leta 1759 do leta 1945; izšla je pri Planinski založbi; knjigo Nika Kureta Igra in igrača v predšolski in šolski dobi (Založba Obzorja); in Staneta Terčaka Celjski Stari pisar.

Poleg tega so izšli prevodi romanov in povesti, ki so jih napisali Vicki Baum (Pazite se srn), Ivana Brlic-Mazuranić (Zgodbe iz davnine), Držbica Cosić (Daleč je sonce), Alexander Dumas (Zarčenka z milijoni), Lion Feuchtwanger (Goya ali trnova pot spoznanja), Josip Kozarac (Mrtvi kapitani), Astrid Lindgren (Erazem in potepuh), Andjelka Martić (Deček in gozd), Guy de Maupassant (No ve), Janina Parazinska (Hankina ig'ra), Antoine de Saint-Exupery (Bojni pilot), Sofokles (Kralj Oidipus) in Helena Šmahelová (Veliki križ).

Kaj berejo Ljubljanci

Znana revija Knjiga, ki je glasilo slovenskih založb, prinaša v zadnji številki daljši članek o Delavski knjižnici v Ljubljani, iz katerega vzemo, da je imela lani ta knjižnica 48.850 obiskovalcev, med katerimi pa so bili delavci (če izznamemo 6 kmetov) na zadnjem mestu. Vsi skupaj so si izposodili 160.138 knjig (3.000 več kot leta 1958). Od celotnega števila je bilo izposojenih 46,5% slovenskih knjig, 42,5% nemških in 6,9% srbohrvaških. Na angleške knjige je odpadlo 2,9% in na vse druge jezike 1,2%.

To kaže, da obvladajo Ljubljanci v glavnem le slovensčino in nemščino. Presenetljivo veliko si izposojajo nemške knjige. Čudno pa je, da tako malo bralcev sega po knjigah v angleškem in v drugih jezikih. Iz tega bi se dalo sklepati, da ljudje ne obvladajo tujih jezikov, kljub temu da že desetletja uče v šoli francoščino oziroma v zadnjem času angleščino. Začudi tudi zelo malo izposojenih srbohrvaških knjig, čeprav nabavlja knjižnica okrog 25% vseh novih knjig v srbohrvaščini.

Izmed slovenskih pisateljev si bralci najbolj izposojujejo dela Cankarja, Bevka in Ilke Vašteteve (!). (Dela te pisateljice so morda zato tako priljubljena, ker obravnava v svojih zgodovinskih povestih snov iz zgodnje slovenske zgodovine). Miško Kranjec je na šestem mestu. Slede mu Jurčič, Finžgar, Tavčar, Juš Kozak, Ingolič in Mira Mihelič. Zelo radi so segali Ljubljanci po knjigi dr. Henrika Neubauerja Ceylon, kar je razumljivo, ker zelo primanjkuje izvirnih slovenskih potopisov.

Med tujimi pisatelji pa so na prvih mestih Karel May, Sienkiewicz, Jules Verne, Jack London, Galworthy, Balzac in Tolstoj. Zanimivo je, da ni med najbolj brani pisatelji nobenega sodobnega pisca, iz česar bi se dalo sklepati, da jih bralci premalo poznajo, saj ni mogoče, da bi generaciji okrog 1960 najbolj iz duše pisali pripovedniki, ki so že desetletja pod zemljo in katerim so bili današnji problemi človeštva še čisto neznan (atomska nevar-

nost, svetovni vojni, revolucije, osamosvojitve barvnih ljudstev, vloga tehnike itd.). V tem je vsekakor neki anahronizem, nad katerim bi se morali slovenski pisatelji, založniki in sociologi zamisliti in mu odkriti vzroke.

Spacalovi uspehi

Lojze Spacal je odposlal te dni v Genovo 10 m dolg in 2,5 m visok panel, ki bo krasil salon nove prekoceanke Leonardo da Vinci. Panel prikazuje Mesto v zraku, po znanem Spacalovem motivu. Na obeh straneh bo panel dopolnjen še z dvema krajšima paneloma v razmerju 2 x 2,5 metra.

Spacal pa je izdelal zadnji čas v Piranu tudi izredno velik mozaik, pri čemer mu je pomagal mlad umetnik iz Ljubljane, ki razodeva po Spacalovem zatrdilu izreden talent in veselje za to vrsto umetnosti. Mozaik meri 100 kv. metrov.

Edvard Kocbek prevaja

Edvard Kocbek je prevedel zadnje čase več knjig iz tujih jezikov. Za Mladinsko založbo je prevedel iz nemščine povest Erazem in potepuh švedske pisateljice Astrid Lindgren. Iz francoščine pa je prevedel Novele Guya de Maupassanta. Knjiga je izšla pri Cankarjevi založbi. Za Prešernovo družbo je prevedel knjigo Antoine de Saint-Exuperyja Bojni pilot.

Nova zbirka

Letos je Državna založba v Ljubljani začela izdajati novo zbirko z naslovom Kiosk. Dela, ki bodo tu izhajala, imajo namen privleči z napačno in prvačno vsebino tudi preproste bralce. Oblika bo majhna in priročna, da bo knjiga lahko služila kot popotno berilo.

Kot prvi zvezek bo izšla povest ruskega pisatelja Solohova: Človekova usoda. V njej si lahko priljubljeni pisatelj nenavadno in pretresljivo življenje Andreja Kokolova med drugo svetovno vojno. S preprosto besedo piše Solohov o železni volji in veliki moralni sili, ki se skriva v slehernem človeku samo, če jo zna prebuditi.

Poleg te knjige bo v Kiosku izšlo še pet drugih prevodov Dürrematta, Kästnerja, Caldwellja, Greya in Cošiča.

Brez čuta odgovornosti

V našem listu smo že večkrat načeli vprašanje moralne odgovornosti dnevnega in ilustriranega tiskarskega tiska, vendar se nam zdi, da je treba ponovno pisati o tem, ker je prav zadnji čas prišlo do takih primerov neodgovornega ravnanja in pisanja, da ne more ostati noben pošten človek brez brizne.

Tu mislimo med drugim na pisanje italijanskega, pa tudi tujega tiska glede izselitve Gine Lollobrigide in njenega moža v Kanado. Kaj vse so v tej zvezi natvezali razni italijanski dnevniki, daleč presega meje dobrega okusa, da o poštenju niti ne govorimo. Niso se potrudili, da bi zvedeli resnico, ampak so vsiljevali javnosti »resnice« (beri laži), ki so jih skuhali v uredništvih, de'no za'o, da bi se maščevali nad slavno »zvezdnico«, ki hoče obrniti domovini hrbet, in njenim možem, ki jo je menda k temu pripravil, delno pa tudi iz golega veselja nad senzacija. Pri tem jih navdihuje nekak športni duh, češ: Dajmo, bomo videli, kdo si bo izmislil bolj debelo in kaj bo ljudem bolj ugajalo! In ubogi bralci so požirali tiste sfabricirane novice in poročila ne da bi pomislili, da ni vse res, kar se bere črno na belem.

Gina in Skofič sta jasno povedala, da se bosta izselila v Kanado zato, da bi se njunemu sinu ne bilo treba počutiti tujega tako v Italiji kot drugod. Birokrati so ga namreč napravili iz človeka brez domovine, za »apolida«, četudi ima po materi pravico do italijanskega državljanstva in potnega lista. Birokrati so zavpili, da to ni res, in ko sta

Danteju v spomin

Leta 1965 bo kulturni svet obhajal 700-letnico Dantejevega rojstva. Za to leto se pripravlja v Florenci otvoritev muzeja v spomin velikemu pesniku. Stal bo na temeljih nekdanjega pesnikovega bivališča in bo nosil ime Casa di Dante. V njem bodo zbrani vsi spisi v raznih izdajah in ikonografije pesnika Božanske komedije.

Poseben stalen odbor bo v počastitev Danteja vsako leto v maju podelil na slavnostnem zborovanju v Palazzo Vecchio zlato svetinjo najboljšemu dantoslovcu. Ze lansko leto je bil z njo odlikovan angleški pesnik Eliot. Takrat so sklenili, naj se ta kulturna slovesnost ponavlja vsako leto. Letos je kandidat za Dantejevo svetinjo francoski kritik in prevajalec André Pezard: slovesnosti se bodo obhajale v širšem okviru ob zboru dantoslovcev iz raznih držav. Zeleti bi bilo, da bi se jih udeležil tudi kdo izmed slovenskih ljubiteljev največjega italijanskega pesnika in pokazal, da ima tudi naš narod že dokaj prav dovršenih izdaj Dantejeve velike pesnitve.

Langobardske izkopanine

Prejšnji teden so v stari langobardski prestolnici, v Cedadu, izkopali enajsti grob iz dveh langobardske vlade v Benečiji. V grobu, ki leži dva metra pod sedanjo površino, so našli dragocen zlat križ, na katerem so v reliefu izdela ne slike orla in košute. Strokovnjaki sklepajo, da izvira ostanek iz prve dobe langobardske naselitve po naših krajih. Križ ima velikansko starinoslovsko vrednost.

Umetniku v spomin

Spomin in slava našega rojaka slikarja Lojzeta Spacapanana se dve leti po njegovi smrti vedno bolj širita. Spacapan, ki se je leta 1928 preselil iz Gprice v Turin, se je vsako leto vračal v rojstni kraj. Čeprav se mu je ime spremenilo v Spazzapan, se je globoko zavedal svojega rodu. Razvijati se je začel v goriških slovenskih grojih in revijah (Mladika, Jadranski koledar). Goriški krog je bil žal premajhen, da bi mogel oceniti umetnikovo sposobnost. Zgodilo se je, da ga je šele tujina spoznala in mu dala sil za polet. Že ob Spacapanovi smrti, pred dvema letoma, so italijanski umetnostni kritiki opozorili na izredno izvirnost njegovih del. Čb drugi obletnici smrti je Luigi Carluccio uredil v Ivreji novo razstavo še nekaterih neznanih Spacapanovih del. Pobudo je dal Centro culturale Olivetti.

Tudi o tej razstavi pišejo kritiki zelo navdušeno in predlagajo, naj bi jo priredili tudi v drugih mestih. Morda bi tako prišla še v Trst in Gorico, da bi tudi rojaki spoznali enega izmed svojih velikih umetnikov.

Skofičeva pokazala časnikarjem na tiskovni konferenci celo begunski potni list malega, so se začeli izgovarjati, da je bila vse le pomota in da je kriv Skofič sam, ker se ni dovolj »informiral«, četudi si je v resnici najel najboljšega italijanskega odvetnika, Carnlut i.a. da se je šel pozaščit v notranje ministrstvo, če bi lahko dobil državljanstvo. Skofičeva užaljenost je s človeškega stališča tudi čisto razumljiva, ker je pač dobil občutek, da ga v deželi, v kateri se je ustalil, neradi vidijo in mu ne bodo dali državljanstva, poleg tega pa bo moral trpeti zaradi tega še sin. Tako se je pač odlečil da bo pobral šila in kopita ter se preselil drugam. Da gre Gina z njim, je razumljivo, ker je dolžna iti za svojim možem, kamor ta odloči, kakor so jo poučili celo pri poroki pred oltarjem. Toda časnikarjem se je zdel ta logični in čisto človeški sklep tako nerazumljiv, da so si morali izmisliti naj še druge razloge. Da so pograbil zadevo glede davkov, naj bi se bilo. Toda izmislili so si še hujšo stvar, namreč da so bos'a presešila Skofiča v Kanado zato, da bi se lahko ločila.

Imeli smo vtis, da jima naravnost vsiljujejo misel na ločitev. Bolj ko sta zatrjevala, da vse to ni nič res, v večjo zagrenjenostjo so listi trdili svoje navajajoč za lasje privlečene »dokaze« o Gininem spogledovanju z igralcem in pevcem Frankom S'natro. Hkrati je bil to poziv prav Gini, naj vendar razume namig in se loči od nesimpatičnega »apolida«. Nedvomno je bil to psihološki pritisk na igralko in njenega moža, ki ga nista lahko prenašala.

(Nadaljevanje ra 9. strani)

GOSPODARSTVO

Zelena krmna koruza „mielmais 50“

Kmetovalcem v Italiji v zadnjem času priporočajo, naj posvete največjo skrb živinoreji. Če pa hočemo izboljšati živinorejo, moramo predvsem poskrbeti, da bomo imeli dovolj krme. Na naših senošetih in deteljiščih navadno ne pridelamo dovolj grobe krme in si zato marsikdo pomaga z njivskimi travuljami, med katerimi zavzema vedno važnejše mesto koruza - pičnik, ki jo pokosimo, ko je še zelena. Večina živinorejcev jo pokrmi kar zeleno, kdor pa ima silose, napravi iz zelene koruze izborno ensilažo.

Vse sorte koruze niso seveda enako dobre za pridobivanje zelene krme, kajti iz nekaterih sort dobimo več, iz drugih pa manj krme. Ni nadalje pametno, če koruzno seme sejemo kar na široko in dobimo tako gosta koruzišča z bledimi stebli in listi. V zadnjem času sejejo koruzo za zeleno krmo s strojem v vrste, tako da raste na vsakem m² po 10 do 12 stebel. Pridelek krme je pri takó sejani koruzi mnogo večji, kot če jo sejemo na široko.

Napajanje živine

Voda je za živino ravnokot potrebna kot za človeka. Če ni dovolj vode v hrani ali krmi, jo je treba dobiti na kak drug način: s pitjem oziroma z napajanjem. Voda je namreč dopolnilo hrane ali krme in brez nje ni pravega prebavljanja.

Ako žival pije mnogo ali malo, je to odvisno predvsem od kakovosti krme, ki jo je dobila. Imamo namreč mnogo krmil, ki vsebujejo toliko vode, da žival ne čuti nobene potrebe po vodi in je tudi ne pije. Taka so n. pr. krmna pesa, repa, sveža trava, detelja itd. Na splošno pa živali po krmi potrebujejo vode.

Ne potrebujejo pa vse živali enakih količin vode. Vol, ki ga pitamo, spiše manj vode kot tisti, ki dela in se znoji. Vsak vol pa potrebuje manj vode kot krava mlekarica, ki je spiše tem več, čim več mleka daje. Govedo na splošno potrebuje 4 do 5 in tudi 6 kg vode za vsak kg zaužite suhe snovi v krmi. Če použije vol dnevno 12 kg sena, ki vsebuje 15% vlage, pomeni, da použije dnevno 10 kg suhe snovi. Da žival to snov dobro prebavi, je potrebnih 40 do 50 litrov vode (krava mlekarica tudi 60 litrov).

Iz tega izhaja, da mora govedo imeti na razpolago veliko količino vode. Najbolje se počuti živina v sodobno urejenih hlevih, kjer z gobcem le pritisne na zmet in voda priteče, žival pa pije, kolikor hoče in kadar hoče. Takih napajalnih naprav je v naših hlevih žal še zelo malo in zato moramo poskrbeti, da ima žival na razpolago dovolj vode, če le mogoče izven hleva, na čistem zraku.

Glede napajanja samega pa moramo pomeniti, da v zimskem času napajamo dvakrat dnevno, poleti pa trikrat. Nikakor ni pametno, če živino napajamo, brž ko smo ji pokrmili, temveč raje eno ali dve uri pozneje, kajti drugače voda kvari prebavo.

Kot je bilo mogoče s križano ali hibridno koruzo v nekaj letih znatno dvigniti hektarske donose zrnja, tako je mogoče s križano ali hibridno koruzo dvigniti tudi količine zelene krme. Amerikanci so izvedli zelo važno selekcijsko ali odbiralno delo in dobili sorte, ki so posebno primerne za zeleno krmo. Pri tem so zasledovali dva cilja: želeli so vzgojiti sorte, ki bodo dale mnogo zelene krme in ki bodo obenem vsebovale v listih in steblih zlasti mnogo sladkorja. Najbolje je seveda, če se ti lastnosti nahajata v eni sorti. Taka sorta je mielmais 50.

Lansko leto so v pokrajinah Piacenza, Mantova, Cremona in Rovigo napravili s to sorto več poskusov in ugotovili, da nobena druga ni dala na ha toliko zelene krme in ni vsebovala toliko sladkorja. Videli so nadalje, da so krave dajale manj mleka, ko jih niso več krmili s sorto mielmais 50.

Seme te vrste že lahko dobiš v trgovini. Seješ jo ob istem času kot druge sorte, in sicer v vrste, na vsak m² naj pride 8 do 10 stebel, ki dosežejo višino okoli 2.50 m ter imajo močne liste. Pokosiš jo 4 do 5 tednov potem, ko so pognali moški cvetovi (zastavice).

— • —

Delovna sila v Italiji

Iz uradnih podatkov z dne 20. januarja 1960 izhaja, da je v Italiji 20,512.000 delavcev, in sicer 15,022.000 moških in 5,490.000 žensk. Od moških je bilo 752.000 brezposelnih, od žensk pa 156.000. Poleg tega je 207.000 moških in 125.000 žensk iskalo prvo zaposlitev, kar pomeni, da je število brezposelnih večje, kot je zgoraj navedeno.

Od zaposlenih je pripadalo kmetijstvu 4,341.000 moških in 1.600.000 žensk. Industrija je zaposlila 5,505.000 moških in 1,676.000 žensk, ostale gospodarske panoge (promet, trgovina, prosti poklici itd.) pa 4,217.000 moških in 1,933.000 žensk.

Z Goriškega

OPOZORILO

Neki 26-letni mladenič iz Gorice izvršuje že dalj časa donosen poklic: pojavi se najraje pri kakem duhovniku ter ga nujno zaprosi za posojilo, češ da se mu je ravnokar ponudila ugodna prilika, da kupi gnjat od nekega Jugoslovana, ki se pa mora nemudoma vrniti domov. Fant vsakokrat obljudi, da bo posojilo vrnil naslednji dan. Gnjata mora biti že cela galerija, jutri pa ostane vedno jutri. Zato pozor!

STIPENDIJE ZA GORIŠKE DIJAKE

Goriška občina je sklenila podeliti 20 štipendij po 25 tisoč lir revnejšim dijakom srednjih šol, ki imajo stalno bivališče v goriški občini. Prosilci morajo tudi dokazati dobre učne uspehe v šolskem letu 1958-59 in v prvem tromesečju letošnjega šolskega leta.

Kdor želi dobiti štipendijo naj vloži prošnjo na nekolokovanem papirju, naslovljeno na goriškega župana. Prošnjo in potrebne listine je treba izročiti pri občinskem tajnistvu najkasneje do 20. aprila.

TEKMOVANJE SOL

V soboto so goriške šole med seboj tekmoval v teku čez drn in strm. Tekmovanje je bilo na Majnici.

Prvo mesto je osvojil dijak trgovske šole, ki je v 4 minutah in 6 sekundah pretekel progo 1500 metrov.

Na osmo mesto so se z 69 točkami uvrstile slovenske šole.

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 6. aprila si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	621—623 lir
avstrijski šiling	23,75—24,20 lir
100 dinarjev	82—85 lir
100 francoskih frankov	123—126 lir
funt šterling	1725—1745 lir
nemško marko	148,75—149,75 lir
pesos	7—8 lir
švicarski frank	143—144 lir
zlato	705—708 lir
napoleon	4350—4450 lir

ŽENA IN DOM

Maš želodec

Nepoučeni človek misli, da je želodec kriv, če njegov organizem slabo deluje. Zdravniki pa vidijo v njem najodpornjšega težaka, ki le redko povzroča motnje. Želodec je namreč samo ena mnogih postaj v zamotanem obratovanju prebave, ko se razkroji hrana v snovi, ki jih telo porabi. Pri prebavi želodec opravi manjše delo kot črevesje. Želodčna kislina je tako jedka, da bi povzročila na dlani mehurčke kot opekline. Želodčna stena pa je prevlečena z močno plastjo sluzi, ki brani, da kislina ne škoduje želodcu.

Važno je odkritje, da je želodec popolnoma nepristranski do vsake vrste hrane, ki mu jo pošiljamo. Brez težav predela vsako hrano, le da ni prevročna, premrzla in prezačinjena.

Mnogokrat obsodimo želodec za nadloge, ki so jih pogosto zakrivilo drugi organi. Pri srčnih boleznih so takšne napačne domneve lahko usodne. Marsikdo je že umrl, ker so zdravili njegovo angino pectoris kot prebavno motnjo ali večno trombozo kot želodčno bolečino. Pogosto vodijo živci boleči-

no od boleznega središča v bližino želodca. To se pripeti tudi pri raku, vnetju slepiča, kili, otroški paralizi, pljučnici itd. V veliko nevarnost se podamo, če sami poskušamo ugotoviti vzroke bolezni in se tudi sami zdraviti.

Želodec čestokrat zboli zaradi preobilne hrane. Želodčne bolečine često pomenijo, da se hoče želodec znebiti kakšnega strupa ali okužbe zaradi virusov ali bakterij. Najbolj znan je primer pri gripi. Ker želodec menjava obliko, ni mogoče njegove lege natančno določiti. Ko je prazen, visi kot ohlapna, 40 cm dolga vreča, če pa dobi zdrav želodec hrano, se preoblikuje v fizičasto vrečo in se skrči na 20 cm dolžine in 10 cm širine. Še preden dobi prvi grizljaj, prične izločati želodčno kislino. Ta potek sprožijo možgani preko živcev, potem ko so oči zagledale ali nos zaduhal kakšno jed. Ti gibi se v naši zavesti pojavijo kot občutek lakote.

Čeprav opravlja želodec pri prebavi še tako važne naloge, vendar še ne vemo, koliko je za življenje neogibno potreben. Mnogi, ki so jim pri operaciji pustili le še pravi majhen košček želodca, živijo skoraj normalno tudi naprej.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

O ujetem komunistu Škabarju je napisala, da so ga slekli do nagega, pretepli do krvi in mu izbili zobovje. Nad njim da so izvršili tako zvani »ples sv. Antona«, ki obstoji v tem, da tolčejo človeka toliko časa po prsih, dokler ne začne **bljuvati kri**.

Zaprtega Vidalija so zadržali okoli vratu in ga tako dolgo davili, da je postal plav in **padel v nezavest**. Ujetega Canzianija so slekli do nagega in ga do krvi pretepli z bikovko. Da bi mu izsilili priznanje, so mu zvezali z vrstico **spolne ude** in vlekli toliko časa, **da se je onesvestil**.

83. Dr. E. BESEDNJAK

Zaprtemu Hrovatinu niso dali **dva dni nič jesti**. Postavili so ga pod mrzlo prho, kjer je moral stati **dve uri**. Prisilili so ga, da je moral hoditi po kolenih čez tla, **posuta s soljo**, ter ga medtem **tepli po bedrih z bikovkami**. Ravno tako so slekli do nagega in pretepli z žilavkami ujetnike Gravino, Apollonija, Tomškovića in druge.

ZAHTEVAMO SODNO PREISKAVO

Ta dejanja, je napisala L'Emancipazione, so se dogodila v tržaških zaporih in zato je potrebno uvesti brez odlašanja o zadevi strogo preiskavo, ki je ne sme voditi orožništvo, **temveč redno sodno oblastvo**. Obtožba, ki jo je list dvignil, je bila zelo težka in bi bila tudi strogo kazniva, če bi se ugotovilo, da je izmišljena. Toda izkazalo se je, da se L'Emancipazione prav nič ne straši posledic, zakaj po nekaj dneh čakanja, je naslovila javno pismo na samega vladnega komisarja Mosconija s pozivom, naj v stvari nekaj ukrene.

Ves Trst govori, je rečeno v pismu, kako orožniki pretepaajo do krvi aretirance, da bi

izsilili iz njih kako izpoved. »Vemo, da zakon jamči zaprtim nedotakljivost, pa naj so zagrešili katerikoli zločin in naj bodo tega ali onega političnega mišljenja. Kako mora torej kak državni nameščenec slačiti aretirance do nagega, jih staviti skozi več ur pod mrzlo prho, jih dati pretepati do krvi in jih mučiti?«

Mosconi naj osebno obiše zapore in zasliši aretirance, preiskavo pa naj poveri sodnikom. To je potrebno, da se vsaj nekoliko obnovi ugled italijanskih oblastev. Tukajšnje prebivalstvo je bilo sicer navajeno trde discipline, a smatralo zakon za nekaj, kar je vzvišeno nad strankarskimi strastmi in samovoljo po sameznega človeka. Mi hočemo, da bodi ime Italije istovetno s pravičnostjo in svobodo.

Kdor izvršuje ali dovoljuje taka dejanja, zelo slabo služi Italiji, je zaključila L'Emancipazione.

»ČENČE O GROPADI«

O duhu nasilja, ki je tedaj vladal nad našimi kraji, ni torej poročala samo Edinost, ampak tudi italijansko časopisje, navajajoč imena oseb, ki so bile žrtve protizakonitosti, in krajev, kjer so se zločini dogajali. Isto je delala tudi Edinost in Il Piccolo je naglasil, da je naše dopise natančno prebiral. Toda četudi jih je bral in lahko nadziral njihovo resničnost in zanesljivost, si je upal javno trditi, češ da je šlo za same »čenče«, se pravi za malenkosti, ki se za časa volitev dogajajo pač vselej v vsaki državi in zaradi katerih se resni ljudje ne razburjajo.

Da bralci uvidijo, kaj vse je bilo za »demokratski« Piccolo brezpomembna malenkost, hočem podrobneje spregovoriti o volitvah v Gropadi, ki sem jih bil v poročilu omenil le v nekaj stvkih. Gropada je kraj v okviru tržaške občine, leži torej pred no-

som Piccolovih urednikov, kateri so mogli na lastne oči zasledovati dogodke.

»VSI VEN, SICER ZAŽGEMO PROSTORE!«

V Gropadi bi se bilo moralo začeti glasovanje kot drugod ob 7. uri zjutraj, a volišče se je odprlo šele ob 10. in en četrt. Postopek se je pričel v skladu z zakonskimi predpisi, a ni trajal dolgo, zakaj ob 11. uri je prihrumel v vas tovornik z osmorico oboroženih fašistov, ki so poskakali na tla ter se postavili s samokresi v rokah pred volivce, zbrane v vrstah pred uradnim poslopjem.

Naše ljudi so pozvali, naj jim takoj izroče svoje volilne izkaznice, kar so mnogi v preplahu tudi storili. Neki fašist je pa stopil k oknu in zavpil med volivce, ki so stali že v dvorani pred volilno komisijo: »Tutti fuori, se no vi bruciamo tutti!« — (»Vsi ven, sicer vam vse sežgemo!«)

Ker so fašisti vihteli v rokah tudi bombe, so se ljudje prestrašili ter se usuli proti vratom, nekateri pa k oknom. Namesto da bi orožniki zgrabili in ukrotili nasilneže, so orožene državljane puščali moža za možem iz dvorane, kjer so stali črnosrajčniki ter z orožjem prisilili volivce, da jim izroče izkaznice. Kakor se pač za časa volitev po Piccolovem mnenju »v vseh državah« dogaja, se je dala Gropadi celó volilna komisija od fašistov tako ustrahovati, da je tudi ona zapustila dvorano in se zatekla pod milo nebo.

Pri tej priliki si seveda niso dali vsi naši ljudje iztrgati izkaznice, temveč so jo rešili in šli z njo domov. Popoldne so se vrnili v Gropado, da bi z ostalimi vaščani, ki niso še glasovali, izpolnili svojo državljansko in narodno dolžnost. Vendar tudi popoldne niso imeli sreče. Ob štirih in pol je namreč pridrel v vas iznova avto, natovorjen z oboroženimi črnosrajčniki. Na sprednjem delu vozila je bil videti velik lepak z besedilom: »Servizio elettorale« — (Volilna služba).

(Dalje)

Vedno v življenju sem imel srečo, da sem našel dobre prijatelje, in to ravno v najhujših trenutkih, in tako se je zgodilo tudi tukaj. Med interniranci, ki so delali v taborišču Überlingen že nekaj mesecev, je bil mlad inteligenent kmet iz Prlekije nad Ptujem. Bil je menda povezan z Lackovo skupino, pa je imel srečo, da ga niso ustrelili. Znal je mizariti, in ker je bilo v novem taborišču, kjer so bile barake v glavnem iz lesa, polno dela za mizarje, je postal taboriščni mizar. Tako mu ni bilo treba v rove. Kapoti in tudi SS-ovci so ga potrebovali za razna dela in usluge, za kar mu sicer niso nič plačali, pač pa je dobival nekoliko več hrane. Postala sva prijatelja in Johan — tako mu je bilo ime — mi je dal marsikak koristen nasvet, kako se moram ravnati, da bom ostal živ. »Prva zapoved se tu glasi, obiraj si vüši!« (uši) mi je dejal v svojem širokem prlekem narečju. V prvi baraki, kjer so stanovali največ kapoti in Nemci, je imel urejeno majhno mizarско delavnico, v obliki lesene ute, in tam sva prebila marsikatero uro, najprej čez dan, dokler nam ni bilo treba delati, potem pa ob večerih in ob nedeljah. Pogovarjala sva se o vsem mogočem, o vojni, o domačih, največ pa o svobodi. Bil je izredno dober in inteligenent ter je vse stvari presojal zelo stvarno, hkrati pa je bil poln zdrave življenjske sile in poguma. Bil je trdno odločen vzdržati do konca, ki je pomenil zanj samo eno: prostost. Radodarno je delil z menoj koščke kruha in vse drugo, kar si je posebej prislužil s svojim delom. Če sem se branil vzeti, češ saj si tudi ti potreben, me je kar prisilil, da sem vzela.

Doma je imel mlado ženo in dva majhna otroka. Zelo je hrepenel po njih. Pravil mi je o svoji hišici na zelenem bregu sredi sadnega drevja in travnikov, in dejstvo, da sem poznal njegovo domačo pokrajino, ga je še posebno veselilo. Ne bo bolj srečne-

Tekma s smrtjo 7.

E. Z.

ga človeka, kot bom jaz, ko bom spet doma, mi je večkrat dejal. Ob nedeljah bom šel k potočku, ki teče pod bregom, legel na hrbet v visoko mehko travo, poslušal curljanje vode in vrisk svojih otrok, ki se bosta igrala v bližini, od hiše bo včasih poklicala žena, skozi priprte oči bom videl, kako prihaja gledat na vogal hiše, kaj delamo — in to bo sreča, da si lepše ne moreš misliti, je pravil. Iz vsega srca sem mu želel, da bi to res dočakal, kar se je tudi zgodilo, le da mu je v tisto veselje vendarle kanilo nekaj grenkih kapelj.

V nedeljo popoldne se je oglasila osovražena piščalka taboriščnega kapota in zadonel je klic »Appell!« Morali smo se uvrstiti za izreden apel, ki je trajal menda kaki dve uri. Preštevali so nas, porivali nas sem in tja, slišati je bilo veliko rjojenja in ploskov od klofut in nazadnje so nas nove razdelili v več skupin in kapoti so nam naznanili, da bomo začeli z jutrišnjim dnevom delati v rovih. Ogledovali so nas kot kakšne na novo kupljene živali. Bili so grobi, primitivni ljudje. To se jim je videlo na prvi pogled. Komaj da so znali po človeško govoriti. Bili so ljudje s črnim trikotnikom, torej kriminalci. Pri govorjenju so kazali brezzobe čeljusti, kar je bilo sigurno znamenje, da so že dolga leta v taborišču. Tako ni bilo čudno, če so se že v veliki meri razčlovečili. Saj to je bil glavni namen nacističnih taborišč, v kolikor niso bila zamišljena kot morišča.

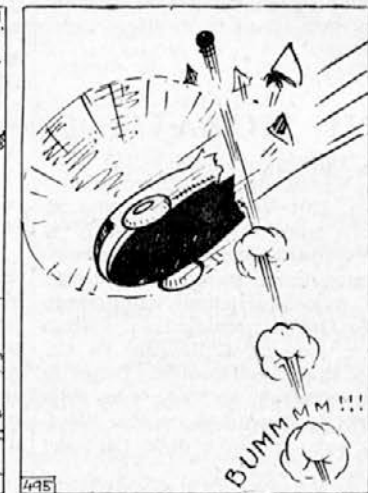
(Dalje)

41

na
naše

n
a
i
m
l
a
i
š
e

G
u
s
a
r
j
i

DNE 15. MAJA RAZSTAVA GOVEJE ŽIVINE

Kot smo zadnjič napovedali, pripravlja Kmetijsko nadzorništvo 3. razstavo živine sivorjave pasme na Tržaškem. Razstava bo 15. maja v Zgoniku v bližini občinskega doma. Razstavljenih bo 190 glav živine iz različnih vasi naše občine.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

V soboto, 9. aprila, ob 21. uri v Avditoriju v Trstu
 Frances Goodrich in Albert Hackett
DNEVNIK ANE FRANK
 V nedeljo, 10. aprila, ob 15.30 v prosvetni dvorani
 A. Sirk v Sv. Križu
DNEVNIK ANE FRANK

POROKA

Preteklo soboto sta si v repentaborski cerkvi obljubila večno zvestobo prof. Vera Čok iz Svetega Ivana in inž. Aljoša Vesel iz Trsta. Prijatelji in znanci jima želijo mnogo sreče v novem življenju! Čestitkam se pridružuje uredništvo »Novega lista«.

»KRES V PRISTANU«

Te dni je izšel nov roman tržaškega slovenskega pisatelja Borisa Pahorja »Kres v pristanu«. Knjigo je opremil Lojze Spacal in je že v prodaji v slovenskih knjigarnah v Trstu in Gorici. O novem Pahorjevem delu objavimo daljše poročilo v eni prihodnjih števil.

OBVESTILO UCITELJEM NA GORISKEM

Didaktični ravnatelj slovenskih osnovnih šol na Goriškem obvešča učitelje, da je na razglasni deski ravnateljstva v ulici Croce 3 na vpogled ministrska odredba z dne 7. marca t. l., ki vsebuje navodila o začasnih namestitvah in suplencah v šolskem letu 1960-61.

KROŽKA SLOVENSKIH IZOBRAZENECV
 iz Trsta in Gorice priredita na velikonočni ponedeljek celodnevni izlet

NA SVETO GORO IN H KEKCU

Kdor se ga namerava udeležiti, naj se prijavi najkasneje do torka, 12. aprila, v Trstu, ul. Commerciale 5/I. ali pa v Gorici, na Travniku 18/II., kjer bo vsak delavnik od 10. do 12. ure dobil vsa podrobna pojasnila.

KULTURNE VESTI

- Ignazio Silone je napisal nov roman z naslovom La volpe e le camelie (Lisica in kamelije). Dogaja se v času fašizma in glavni osebi sta dva italijanska begunca v Svici na italijanski meji, kjer delata na majhnem posestvu. Roman bo izšel v kratkem.
- Mlada Tržačanka Evelina Umek se kar dobro uveljavlja v ljubljanskih revijah. V zadnji številki revije Mlada pota ima črtico Tri dni je ležal mrtev v stanovanju. Zajeta je iz tržaškega okolja.
- V Nemčiji so posneli film po romanu Bumerang, ki ga je napisal Igor Sentjunc. Ta slovenski pisatelj iz »skupine štirih« živi že nekaj let v Münchenu in piše zdaj v nemščini. Kot se zdi, ima precej uspeha. Film že predvajajo v Nemčiji in Avstriji. Sentjunc je izdal pred Bumerangom še roman Molitev za morilca.

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša
 Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
 Telefon 29-477